

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224

Publicerad den 15 mars 2006

Utskriftsvänlig pdf-fil

Ander Östnäs har tagit sig an två böcker om norsk idrott. Det är dels *Norsk idrett: Organisering, fellesskap og politikk* av Bernard Enjolras, Ørnulf Seippel och Ragnhild Holmen Waldahl, som beskriver den norska idrottens organisering från Norges idrettsforbund och olympiska kommitté högst upp, och ned till de enskilda lokala förbunden. Dels är det *Da fagbevegelsen inntok idretten: Historien om NISO* av Jens Olav Simensen, Morgan Andersen och Jan Erik Mustad, som berättar historien om norska idrottares organisering i den fackliga rörelsen. Östnäs finner att böckerna kompletterar varandra förträffligt; de är båda väl skrivna och väl underbyggda och stimulerar intresset för vidare utforskning, och tillsammans ger de kunskaper om norsk idrott som det eljest vore tidsödande för en icke-norsk intressent att samla in och sortera. Östnäs efterlyser nu motsvarande böcker om Danmark, Finland och Island, och en icke-svensk läsare skulle nog ha kompletterat den listan med Sverige.

Norsk idrotts, och norska idrottarfackets, organisering

Anders Östnäs

Socialhögskolan, Lunds universitet

Bernard Enjolras, Ørnulf Seippel & Ragnhild Holmen Waldahl

Norsk idrett: Organisering, fellesskap og politikk

191 sidor, hft.

Oslo: Akilles 2005

ISBN 82-7286-156-9

Jens Olav Simensen, Morgan Andersen & Jan Erik Mustad

Da fagbevegelsen inntok idretten: Historien om NISO

143 sidor, hft.

Bergen: Vigmostad Bjørke 2004

ISBN 82-419-0314-6

Dessa bägge böcker om norsk idrott kan sägas komplettera varandra. Den första behandlar, som titeln antyder, på ett grundläggande sätt den norska idrottsrörelsen – dess organisering från toppen (Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (NIF) till botten (særforbund och idrettskretsar) samt ett avslutande idrottspolitiskt kapitel. Den andra boken tar upp något som kanske lite förvånande inte nämns i den första boken: elitidrottens fackliga organisering. För enkelhetens skull kallar jag fortsättningsvis den första boken för ”idrottsboken” och den andra för fackboken”. Jag tar upp böckerna i tur och ordning för att sedan runda av med några kommentarer.

Idrottsboken är indelad i fyra delar och totalt 14 kapitel. Del 1 handlar om den frivilliga idrottens topporganisation NIF. NIF, som också, liksom i Danmark men inte i Sverige inkluderar den nationella olympiska kommittén, är

uppdelat i idrettskretsar (motsvarande distriktsförbund) och særforbund (motsvarande specialförbund). Idrettskretsarna är i sin tur indelade i idrettsråd (380 på kommunal nivå) och særforbunden i særkretsar/regioner (motsvarande specialdistriktsförbund). Idrotten är slutligen organiserad i olika idrettslag: fleridrettslag (med flera idrotter), sær-idrettslag (en idrott), bedriftsidrettslag (motsvarande Korpen) och alliansidrettslag (administrerar flera idrettslag). Idrettsstinget (motsvarande riksidrottsmötet) sammanträder vart fjärde år. Idrettsstyret är den norska motsvarigheten till Riksidrottsstyrelsen. Generalsekretären är den norska idrottens chefstjänsteman. Norge har också ett studieförbund som påminner om svenska SISU. Det är lätt att se att RF och NIF i mångt och mycket liknar varandra.

Del 2 tar upp idrottens medlemmar, organisation, struktur, ledning och social integration. Den norska idrotten är, precis som den svenska, en starkt förankrad folkrörelse med nära 2 miljoner medlemmar. I boken finns märkligt nog ingen medlemsuppteckning på olika idrotter. I stället får man som läsare uppgifter om olika idrotters aktivitetstal som ett mått på idrottens storlek. Precis som i överallt annars i Europa dominerar fotbollen, med nära 400.000 aktiviteter. Den är mer än dubbelt så stor som närmaste populära idrotter, skidsport och motionsidrotter inom ramen för bedriftsidretten. Lite förvånande ligger golfen som klar fyra om man räknar aktiviteter, förvånande eftersom jag inte uppfattat Norge som ett golfland.

Del 3 behandlar den centrala administrationen, idrettskretsar, særforbund och andra idrottsintressenter. Här kan man bl.a. notera att NIF 2005 genomförde en organisationsförändring på central nivå. Den hade föregåtts av en tidigare organisationsförändring 2003. Grundtanken bakom förändringen är att den nya strukturen i högre grad än tidigare ska fokusera mot kärnverksamheten. Alla s.k. sidoverksamheter – utvecklings- och utbildningsverksamhet och andra aktiviteter – ska skjutas lägre ner i hierarkin mot særforbunden. NIF ska arbeta mer överordnat och strategiskt. Satsningen på elitidrotten, som Olympiatoppen, ska breddas och fördjupas. Olympiatoppen med Toppidrottscentrum vid Norges Idrottshögskola med Sognsvann i norra delen av Oslo som centralort, var ju en av de lyckade satsningarna på större samarbete mellan forskning och idrottsfält som verksamt bidrog till de stora norska framgångarna vid vinter-OS i Lillehammer 1994.

Del 4 handlar om idrottspolitik och inte minst den teoretiska förankringen. Denna del är avgjort den mest intressanta av de fyra delarna i boken. Hur ska idrottspolitik utformas? Vad finns det för olika teoretiska grunder? Författarna tar upp tre: korporativism, nätverksteori och klientilism. Korporativismen utgår från att det finns en dominerande organisation inom varje samhällsfält och att NIF utgör denna organisation inom idrottsfältet. Det finns t.ex. forskare som anser att det idrottspolitiska fältet i Norge har likheter med det statskorporativistiska systemet. Nätverksteorin i form av varianten "policy community" grundar sig på att det idrottspolitiska fältet består av ett begränsat antal aktörer med olika särintressen. Aktörerna har god kännedom om och utvecklade kontakter med varandra samtidigt som de är relativt konsistenta beträffande värden, medlemskap och politisk inriktning. Detta ger en antydning om en viss teoretisk rigiditet. Klientilismen utgör en delform av den mer övergripande byråkratiteorin med rötter i sociologen Max Webers tankegångar från början av 1900-talet. Här råder det en harmoni mellan intressegrupper, som byråkratins representanter och byråkratin i sig. Författarna avvisar korporativismen och ser i stället den norska idrottspolitik som en blandning mellan policy community och klientilism. Det senare framträder i det klientilistiska förhållandet mellan Idrottsavdelningen i KKD (Kultur- och kirke departementet, som är politiskt ansvarig för den norska idrottsverksamheten) och NIF, medan policy community/nätverkssamarbete ofta förekommer vid sidan av de mer institutionella aktörerna. Det innebär att NIF kan mobilisera andra idrottsintressenter/aktörer vid behov, vilket i sin tur kan påverka utformningen av den norska idrottspolitik.

Sammantaget är detta en heltäckande bok om den norska idrottsrörelsen, och intressant läsning för alla dem som är intresserade av hur den norska idrotten i bred mening är organiserad på olika nivåer. De tre författarna – Enjolras (50-talist), Seippel (60-talist) och Waldahl (70-talist) – är samtliga samhällsforskare med lite olika specialiteter och kan på ett utmärkt sätt sägas komplettera varandra. Enjolras är ekonomi- och organisationsforskare, Seippel har doktorerat i sociologi och är också inriktad på organisationer och politisk sociologi medan Waldahl är statsvetare med idrottspolitik som forskningsfält. Samtliga har förankring i Oslo – på Norges Idrottshögskola alternativt Universitetet i Oslo.

Fackboken bok tar upp ett annat idrottsfält, den

norska /elit-/idrottens fackliga etablering. Den handlar om NISO – Norske Idrettsutøveres Sentralorganisasjon – som bildades 1995. NISO organiserar främst fotbollsspelare, men även handbolls- och ishockeyspelare samt utövare i andra enskilda idrotter. Boken tar upp historiken, maktkamper och konflikter. En av dessa konflikter var fotbollsstrejken 2002. Samtidigt kan den ses som en partsinlaga om idrottsutövarnas rättigheter och deras förhållande till klubbar och specialförbund. Bokens fokus är fotbollen, den i särklass största idrotten i Norge.

Förutom förordet (författat av fotbollsspelaren Jo Tessem, tidigare verksam som proffs i Southampton FC) och efterordet (skrivet av Gordon Taylor, administrativ direktör i PFA, Professional Footballer's Association och president i den internationella spelarorganisationen FIFPro) har den begränsade skriften (132 sidor) tre författare: Jens Olav Simonsen (frilansande journalist med mer än 30 års mediaerfarenhet), Morgan Andersen (tidigare förbundsdirektör i NISO; nu direktör i fotbollsklubben Lyn) samt Jan Erik Mustad (förlagsredaktör med bl.a. rötter i Universitetet i Oslo). Boken är, vid sidan av för- och efterord, uppdelad i sex olika kapitel: Bakgrunden, Begynnelsen, Manchesteravtalen, Agentverksamheten, Fotbollsstrejken 2002, samt NISO idag och i framtiden. Det sista kapitlet är följdriktigt författat av Morgan Andersen – en av dem som var med i processen från början. Just detta kapitel är också mer personligt färgat än övriga.

NISOs portalparagraf lyder ungefär som följer (min översättning): "NISO har till uppgift att säkra accepterade arbetsbetingelser för idrottsutövare i Norge – arbetsbetingelser som ligger i linje med annan idrottsverksamhet i Norge och EU – samt tillvarata medlemmens fackliga, ekonomiska, sociala och kulturella intressen." NISO bildades som nämnts 1995 (i Norsk Tjenestemannslags (NTL) lokaler i Oslo), men processen för bildandet startade redan 1993. Då träffade Morgan Andersen en representant för NTL och sporde om det var möjligt att fackligt ansluta norska elitidrottsutövare till facket. Det var det, och bollen var i rullning (!). Idag är NISO ett eget förbund och sedan 1999 knutet till LO, Landsorganisationen. Förbundet har idag cirka 800 medlemmar – framför allt fotbollsspelare verksamma både i Norge och utomlands. Det innebär att det är en stor spännvidd mellan de olika medlemmarna, inte minst ekonomiskt.

I sista kapitlet tar Andersen upp några nyckelområden för NISO inför framtiden: övergångssystemet; att vara förhandlingspart för medlemmarna; försäkringsfrågor; utbildning; politisk påverkan. Andersen blev i december 2001 invald som vicepresident i FIFPro, den internationella spelarorganisationen. Han beskriver här hur svårt det var för en representant för en liten fotbollsnation att få igenom sina krav mot fotbollsgiganter som Holland, England, Spanien, Italien och Frankrike. Det medförde att han valde en ny karriär och blev direktör för Tippeligalet Lyn.

Sammantaget är detta en personligt färgad – framför allt sista kapitlet av Andersen – och intressant processbeskrivning av hur det norska idrottsfacket skapades, utvecklades och vad som förevarit under de tio år som NISO har verkat. Språket är ledigt och lätt att förstå även för en svensk läsare.

Jag avslutar som jag inledde. Dessa böcker, som sinsemellan är väldigt olika till karaktären, kan definitivt sägas komplettera varandra. Den första, *Norsk idrett: Organisering, fellesskap og politikk* som jag här kallat "idrottsboken", är organisatoriskt informativ och mer faktpäckad; den andra, *Da fagbevegelsen inntok idretten: Historien om NISO, här "fackboken"*, är processbaserad och mer personlig. Böckerna ger tillsammans en mycket bra bild av den norska idrottsrörelsen, idrottsligt såväl som fackligt. Med tanke på att vi i allmänhet vet ganska lite om idrotten i våra grannländer – utom när det gäller idrottsliga elitframgångar vid VM och OS – finns här en bra möjlighet att åtminstone ta del av hur den norska idrottsrörelsen är utformad. Sen kan man alltid hoppas på att liknande böcker från Island, Danmark och Finland också kommer fram på idrottsliga kunskapsarenan.

 Köp "idrottsboken" från Akademika.no

 Kjøp "idrettsboken" fra Akademika.no

 Køb "idrætsbogen" fra Akademika.no

 Köp "fackboken" från Akademika.no

 Kjøp "fagboken" fra Akademika.no

 Køb "fagbogen" fra Akademika.no